

ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านแม่กลางหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ *

Carrying Capacity of Community-Based Tourism
Sites in Ban Mae Klang Luang Community, Chom Thong
District, Chiang Mai Province

เทพ ประมินทร์ พงษ์พานิช และ วราภรณ์ ดวงแสง

Thep Paulamin Phongparnich and Varaphorn Duangsaeng

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Tourism Development, Maejo University, Thailand

Corresponding Author, Email: tenodetteddi@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล คือ ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 73 ครัวเรือน และใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ครัวเรือนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับน้อย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับมาก ตลอดจนครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน

* ได้รับความเห็นชอบ: 7 ตุลาคม 2563; แก้ไขบทความ: 20 ตุลาคม 2563; ตีพิมพ์: 22 ตุลาคม 2563

บ้านแม่กลางหลวงมีในระดับปานกลาง ด้านขีดความสามารถในการรองรับสูงสุดของบ้านแม่กลางหลวง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ทำให้คนในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงเกิดความแออัดจำนวน 60 คนต่อช่วงเวลา

คำสำคัญ: ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง; ขีดความสามารถในการรองรับ; แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

Education subject Capability of tourist attractions by the community In Ban Mae Klang Luang Community, Chom Thong District, Chiang Mai Province The objective is to study community participation in tourism management. And to study the capability of supporting tourism sites by Ban Mae Klang Luang community. By using questionnaires as a tool for data collection the informant is a total of 73 household representatives in the village and using descriptive statistics for data analysis.

The results of the research showed that Households have a low level of participation in tourism decisions in the Ban Klang Luang community tourism group. Moderate participation in the operations of the Ban Mae Klang Luang Community Tourism Group Participate in the benefits of the Ban Mae Klang Luang Community Tourism at a high level. As well as households that participate in the evaluation in the Ban Mae Klang Luang Community Tourism Group are at a moderate level. In terms of the maximum carrying capacity of Ban Mae Klang Luang Able to accommodate tourists without causing people in Ban Mae Klang Luang community to become congested, totaling 60 people per period

Keywords: Ban Mae Klang Luang community, carrying Capacity, community-based tourism sites

1. บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการท่องเที่ยวไทย และอยู่ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 เป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยปี 2557 มีนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนถึง 101,936 คน ยอดรวมของทุกภาค และมีรายได้รวม 32.3 ล้านบาท (ฐิติ ฐิติจำเริญพร, 2557) เป็นปีที่มีการก้าวกระโดดอย่างชัดเจน และนำไปสู่ การสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ปี 2559-2563

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่าได้สร้างผลกระทบให้กับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวหนาแน่นแห่งหนึ่งที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการท่องเที่ยวโดยขาดการวางแผน จากหมู่บ้านเล็กๆ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ภายในเวลาเพียงสองทศวรรษมีนักท่องเที่ยว 1.6 ล้านคน และนักทัศนอาจร 5 แสนคน หรือกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มาเมืองไทย ทุกๆ 3 คน เดินทางไปที่แห่งนี้ 1 คน ในปี 2530 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเริ่มลดลง และในปี 2531 นักท่องเที่ยวที่เป็นคนไทยเริ่มลดลงเช่นกัน สาเหตุหลักเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความสูญเสียทั้งโอกาสและรายได้จากการประมาณการในปี 2531-2533 แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้สูญเสียรายได้จากการสูญเสียนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายสูงถึง 1,367 ล้านบาท (มิ่งสรรพ ขาวสอาด, 2539) ซึ่งจากการสำรวจของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พบว่าคุณภาพน้ำต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่เหมาะต่อการลงเล่นน้ำ และในระยะยาวยังพบว่าปะการังมีชีวิตอยู่เพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ในขณะที่ปะการังในส่วนอื่นๆ ของเกาะยังมีชีวิตอยู่ประมาณ ร้อยละ 30-50 นอกจากนี้ การก่อสร้างบริเวณชายหาด ยังรुक้าเข้าไปในชายหาดซึ่งทำให้ชายหาดสูญหายหรือพังทลายไป อย่างไรก็ตามถึงแม้สามารถบำบัดการรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นก็ไม่มีวันกลับคืนสู่สภาพเดิมได้ (มิ่งสรรพ ขาวสอาด, 2539) สภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหนาแน่นได้ชี้ให้เห็นความจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงศักยภาพการท่องเที่ยวและขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (วรภรณ์ ดวงแสง, 2553)

จากการศึกษาการวิจัยด้านขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมาพบว่า ในประเทศไทยมีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) จำนวน 26 เรื่อง ส่วนใหญ่ได้ทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับในพื้นที่อุทยานเป็นหลัก โดย

สุนันทา เลาวัญศิริ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “ขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในด้านคุณภาพน้ำตกของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง” ทำให้ค้นพบว่า น้ำตกในพื้นที่นั้นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวสูงสุด มีระดับผลกระทบสูง (high impact) หรือ มยุรี นาสา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ขีดความสามารถด้านจิตวิทยาในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว บริเวณชายหาดของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสมิหลัน” การวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้ถึงความแออัดของนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดเกาะเมียงอยู่ในระดับปานกลาง และชายหาดเกาะสมิหลันอยู่ในระดับต่ำในความรู้สึกของนักท่องเที่ยว ทำให้เห็นว่า การควบคุมหรือการรับรู้ถึงขีดความสามารถนั้นสามารถสร้างผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวในด้านจิตวิทยาได้เช่นกัน

แม้ว่าได้มีการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่บ้างแล้ว แต่เป็นการศึกษาในบริบทอุทยานแห่งชาติ ส่วนการศึกษาขีดความสามารถการรองรับในบริบทชุมชนยังมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะการศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านแม่กลางหลวงเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 18 ปี ในระยะที่ผ่านมาได้มีการวิจัยในพื้นที่บ้านแม่กลางหลวง มาเกือบ 2 ทศวรรษ และได้มีการวิจัยในพื้นที่ ที่มีความเกี่ยวเนื่องใกล้เคียงกับขีดความสามารถ โดย สิริวัฒนา ไจมา และคณะ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าที่ผ่านมาชุมชนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในรูปแบบของการเป็นผู้ประกอบการที่มีผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ ขณะที่การท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงนิเวศ ชุมชนยังขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดทักษะการจัดการและมีทัศนคติเชิงลบต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ไม่มีการจัดการเรื่องขยะมูลฝอยในชุมชน วัฒนธรรมประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามยุคสมัยและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอน คือ 1) สร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การวิเคราะห์ศักยภาพทางการท่องเที่ยว และทำการกำหนดแผนงานแนวทางการพัฒนา 3) สร้างความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชุมชน 4) ดำเนินการพัฒนา 5) ติดตามและประเมินผล 6) แก้ไขและปรับปรุงพัฒนา ขั้นตอนมีลักษณะเป็นวงจรที่มีความสอดคล้องกับสภาพเหตุการณ์การท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ เกวลิน หนูสุทธิ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหมู่บ้านแม่กลางหลวง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวงมีอัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้น จากปี 2556 มาถึงปี 2557 ร้อยละ 34 จากการนับจำนวน

นักท่องเที่ยว และยังพบอีกว่าร้อยละของนักท่องเที่ยว จะเป็นคนไทย 55 คน และเป็นชาวต่างชาติ 45 คน มีความนิยมที่จะเดินทางมาในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูหนาวของทางภาคเหนือ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะไม่พักค้างคืน แต่หากพักค้างคืนจะเลือกใช้บริการรีสอร์ทชุมชน โดยใช้เวลาเข้าพักเฉลี่ย 2 วัน หลังการค้นพบได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการผลกระทบที่มีแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้ในหมู่บ้านแม่กลางหลวง สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมครัวเรือนในหมู่บ้านให้มีรายได้มากขึ้น และกระจายรายได้รวมถึงผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม 2) ด้านสังคม ควรมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน 3) ด้านวัฒนธรรม ได้แยกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ควรมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น ประเด็นที่ 2 ควรพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสารของคนในชุมชนเพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น และประเด็นที่ 3 ควรส่งเสริมการผลิต และจัดจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถแยกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยว ประเด็นที่ 2 การสร้างสิ่งปลูกสร้างให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิมของหมู่บ้าน และประเด็นที่ 3 การแก้ไขปัญหามลพิษของสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น แม้พบว่ามีในการทำวิจัยในพื้นที่บ้านแม่กลางหลวงมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน แต่ยังไม่พบว่ามีกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะทำให้พื้นที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบ ดังนั้นการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ช่วยบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง และกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนก่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ได้ดำเนินการวิจัยที่ชุมชนแม่กลางหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 73 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม และประเมินขีดความสามารถในการรองรับในมิติด้านจิตวิทยา ครอบคลุมในประเด็นจำนวนนักท่องเที่ยว และระดับความรู้สึกแออัดตามเกณฑ์การวัดระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาของ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2541) ที่ยึดเกณฑ์ของ UNEP (1986) สำหรับการทดสอบเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach's alpha โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha) ผลการทดสอบพบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.926 แสดงถึงแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูงสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วง Low season และ High season โดยช่วง Low season ทำการเก็บข้อมูลในวันปกติ 2 วัน คือ วันจันทร์ และวันพุธ สำหรับช่วง High season ดำเนินการเก็บในช่วงวันหยุด 2 วัน คือ วันเสาร์ และวันอาทิตย์ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 36 วัน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ (frequency) และค่าเฉลี่ย (mean) ตลอดจนการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกแออัดของครัวเรือนกับจำนวนนักท่องเที่ยวในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ผลการวิจัยพบว่า ครั้วเรือนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวง มีคะแนนเฉลี่ย 2.50 อธิบายได้ว่าครั้วเรือนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับน้อย โดยครั้วเรือนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับปานกลางมีจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกประธาน และคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยว และ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยว ในประเด็นที่ครั้วเรือนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับน้อยมีจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยว 2) การมีส่วนร่วมในการเลือกพื้นที่สร้างสำนักงานกลุ่มการท่องเที่ยว และ 3) การมีส่วนร่วมในการออกแบบเส้นทาง และกิจกรรมท่องเที่ยว

1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า ครั้วเรือนมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงนั้นมีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.00 แสดงว่าครั้วเรือนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับปานกลาง โดยครั้วเรือนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับปานกลางทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมเป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกเมื่อมีการประชุมสมาชิกการท่องเที่ยวของชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานการท่องเที่ยวของชุมชน และ 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน

1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ครั้วเรือนที่มีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงมีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.63 แสดงว่าครั้วเรือนนั้นมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับมาก โดยประเด็นที่มีส่วนร่วมใน

ผลประโยชน์จากกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนทำให้ครัวเรือนมีรายได้เสริม 2) การได้รับเงินปันผลจากกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชนตามสัดส่วนของจำนวนหุ้นของครัวเรือน 3) กลุ่มการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ครัวเรือนมีงานทำ 4) กลุ่มการท่องเที่ยวได้เปิดโอกาสให้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมกับหน่วยงานต่างๆ และ 5) สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมกับกลุ่มการท่องเที่ยวในชุมชนจัดไปใช้ในการประกอบอาชีพ

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่า ครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงมีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.70 แสดงว่าครัวเรือนนั้นมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับปานกลางทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวในปีต่อไป 2) การมีส่วนร่วมวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่มท่องเที่ยว และ 4) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนหลังจากทราบปัญหา ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงในระดับน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินงานท่องเที่ยวในแต่ละปี

2. ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง

ผลจากการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนด้วยแบบสอบถามสามารถสร้างกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกแออัดของครัวเรือนกับจำนวนนักท่องเที่ยวได้สมการแนวโน้มคำนวณจำนวนนักท่องเที่ยวที่ความแออัดในระดับที่ 3 และ 7 ดังนี้

$$\text{สมการแนวโน้ม } y = 1.8733 (X) + 55.297$$

เมื่อ y = จำนวนนักท่องเที่ยว และ x = ระดับความแออัด ณ ความแออัดระดับ 3 ($x=3$)

$$\text{จะได้ } y = 1.8733 (3) + 55.297$$

$$\text{ดังนั้น } y = 61$$

หากในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวน 61 คนจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความแออัดในระดับ 3

ณ ความแออัดระดับ 7

$$y = 1.8733 (7) + 55.297$$

ดังนั้น $y = 68$

หากในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวน 68 คนจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความแออัดในระดับ 7 และหากกำหนดให้มีช่วงระดับความแออัดเท่ากับ 3 ช่วงดังนี้

1-3 หมายถึง ความแออัดต่ำ

4-6 หมายถึง ความแออัดปานกลาง

มากกว่า 6 หมายถึง ความแออัดสูง

ระดับขีดความสามารถในการรองรับในปัจจุบันสามารถประเมินได้จากการเปรียบเทียบค่าของเกณฑ์จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ยอมรับได้ในแต่ละระดับการแออัด (PAOT) กับจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยและจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ได้จากการสำรวจ

Below CC (ระดับความแออัด 1-3) จำนวนนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 61 คน

Approach CC (ระดับความแออัด 4-6) จำนวนนักท่องเที่ยว 63-68 คน

Exceed CC (ระดับความแออัด 7-10) จำนวนนักท่องเที่ยว มากกว่า 68 คน

ดังนั้นขีดความสามารถในการรองรับสูงสุดของบ้านแม่กลางหลวง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ทำให้คนในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงเกิดความแออัดจำนวน 60 คน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กลางหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จากผลการวิจัยพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับน้อย มีการมอบหมายให้ผู้นำชุมชน และผู้ก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจ มาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน การเลือกเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน การตัดสินใจเกิดขึ้นเพียงในระดับคณะกรรมการ รองประธานและ

ประธานเพียงเท่านั้น โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพียงการลงคะแนนเสียงเลือกประธานคนใหม่ และสุดท้ายอำนาจก็จะกลับไปอยู่ในการดูแลของกลุ่มการท่องเที่ยวอีกครั้ง เมื่อมีการประชุม และวางแนวทางการดำเนินงานเสร็จจึงจะนำเสนอให้แก่สมาชิกในภายหลังส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริวัฒนา ไจมา และคณะ (2546) พบว่าชุมชนยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ขาดทักษะในการจัดการ และมีทัศนคติเชิงลบต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ไม่มีการจัดการขยะมูลฝอย วัฒนธรรมประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามยุคสมัย จากผลการศึกษาที่กล่าวมานั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย ทางคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวง มีการจัดอบรมปรับความเข้าใจด้านการจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยขอความช่วยเหลือจากทางกรมอุทยานในการส่งเสริมความรู้การวางระบบการจัดการท่องเที่ยว การนำเสนอข้อมูลใหม่เพื่อนำมาพัฒนาการวางรากฐานการเป็นองค์กรของชุมชน การปรับทัศนคติคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและความสำคัญในการแสดงออกความเป็นเจ้าของในการรับผิดชอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนร่วมกัน รวมถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการกำหนดการท่องเที่ยวในบ้านแม่กลางหลวง

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ จากผลการวิจัยพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง โดยครัวเรือนได้มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน การมีส่วนช่วยเผยแพร่ความรู้แก่สมาชิกใหม่ การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และการดำเนินการแก้ไขปัญหาในการท่องเที่ยวในชุมชน ยังคงเป็นหน้าที่หลักของกลุ่มกรรมการ และฝ่ายบริหารที่ทำหน้าที่เพียงกลุ่มเดียว โดยมีกลุ่มสมาชิกเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในบางหน้าที่ เช่นการเผยแพร่ความรู้ให้แก่สมาชิกที่เข้ามาใหม่ และการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นหน้าที่ของคนในชุมชน ขณะที่การนำเสนอการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับที่ไม่มาก ในแนวทางการร่วมกันรับผิดชอบต่อสถานที่ซึ่งทุกคนล้วนเป็นเจ้าของ ทำให้ผลการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกวลิน หนูสุทธิ (2559) พบว่าคนในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการท่องเที่ยวในบ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริการด้านการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริการด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จากผลการศึกษาที่กล่าวมานั้นพบว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรมีการปรับปรุงและ

พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีการกำหนดหน้าที่โดยให้ส่งตัวแทนครัวเรือนรับหน้าที่ในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวงเป็นตัวแทนกรรมการของครัวเรือนในการเข้าร่วมประชุมและปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนำกลับไปเผยแพร่กับคนในครัวเรือน และควรมีการอบรมความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกทุก ๆ 2 สัปดาห์เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ในการนำไปปฏิบัติ สร้างตารางการทำงานของคนในชุมชนเพื่อให้มีหน้าที่ในการช่วยกันบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กลางหลวง

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการลงทุน และเห็นถึงมูลค่าเพิ่มที่มีโอกาสได้รับจากการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการทำการเกษตร ทำให้มีรายได้เสริม และได้รับเงินปันผลจากการลงทุน มีการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้รับการอบรม และนำการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้คนในชุมชนสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของตนเองได้ เกิดเงินหมุนเวียนในการต่อยอดทางการเกษตรหลังจากการทำงานในด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์นั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกวลิณ หนูสุทธิ (2559) พบว่าชุมชนบ้านแม่กลางหลวงรับรู้ว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้นจากเดิม และจะได้รับรายได้ตามฤดูกาลท่องเที่ยว ส่งผลให้ชุมชนมีสินค้าอุปโภคบริโภคของร้านค้าในชุมชนมีราคาสูงขึ้นสามารถหวังผลกำไรจากการท่องเที่ยวและเงินจากนักท่องเที่ยวมากกว่าการจำหน่ายให้กับคนในชุมชนตนเอง และคาดหวังว่าการท่องเที่ยวจะนำรายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ มาสู่ชุมชนและมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น เช่น การคมนาคม การประปา การไฟฟ้าและการติดต่อสื่อสาร จากผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตัวแทนครัวเรือนในบ้านแม่กลางหลวงมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากแต่เพื่อการกระจายรายได้และผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ควรมีการกำหนดรายได้จากผู้ประกอบการภายนอกที่ได้รับรายได้จากการบริการด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงเข้าสู่สาธารณประโยชน์ของชุมชนและตั้งคณะกรรมการตรวจสอบด้านการเงินของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยในหัวข้อการเสนอแนวทางการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยว จะอยู่ในการประเมินผลของกลุ่มกรรมการเพียงเท่านั้นและจะนำผลมานำเสนอให้แก่กลุ่มการท่องเที่ยวเมื่อสรุปผลเสร็จแล้ว แต่ในทางกลับกันชุมชนสามารถที่จะร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงาน หาสาเหตุของปัญหาที่พบจากการท่องเที่ยวได้ โดยเป็นการร่วมประชุมกันเพื่อช่วยกันหาทางออก นำเข้าที่ประชุมที่มีเฉพาะคณะกรรมการเท่านั้นเป็นผู้สรุปในขั้นตอนสุดท้ายทำให้ผลของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกวลิน หนูสุทธิ (2559) พบว่า การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ด้านการประเมินผลความต้องการของคนในชุมชนที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ด้านการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวงอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางส่งผลให้การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยว อยู่แต่เฉพาะในกลุ่มคณะกรรมการไม่มีตัวแทนครัวเรือนเข้ามาร่วมการประชุม ควรมีตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วมประชุมทุกครั้งและมีบทลงโทษสำหรับผู้ขาดการประชุมเพื่อสร้างความตระหนักในการเป็นเจ้าของและหน้าที่ของการรับผิดชอบพื้นที่ร่วมกัน ซึ่งทุกคนในชุมชนต่างได้รับผลประโยชน์จากการทำการท่องเที่ยวและผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน และควรมีการประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินงานท่องเที่ยวในแต่ละปีจากตัวแทนครัวเรือนทุกหลังในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงเป็นการส่งผลเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อนำมาร่วมกันนำความคิดเห็นเห็นและผลมาร่วมกันพัฒนาแนวทางการปรับปรุงหมู่บ้านแม่กลางหลวงให้มีประสิทธิภาพ

5. จากการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) ของแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ผลการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนจากการอยู่ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอยู่ในบริเวณชุมชน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกแออัดของสมาชิกชุมชนกับจำนวนนักท่องเที่ยว ในระดับที่ชุมชนรู้สึกแออัดสูงค่าความแออัดอยู่ในระดับ 7 ในพื้นที่ดังกล่าวมีนักท่องเที่ยว จำนวน 68 คน และในความแออัดต่ำ หรือ ค่าความแออัดระดับ 3 ในพื้นที่ดังกล่าวจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยกว่า 61 คน ทำให้ ระดับขีดความสามารถในการ

รองรับในปัจจุบันสามารถประเมินได้จากการเปรียบเทียบค่าของเกณฑ์จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ยอมรับได้ในแต่ละระดับการแออัด (PAOT) กับจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยและจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ได้จากการสำรวจ ระดับความแออัด 1-3 (below carrying capacity) จำนวนนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 61 คน ระดับความแออัด 4-6 (approach carrying capacity) จำนวนนักท่องเที่ยวอยู่ระหว่าง 63-68 คน ระดับความแออัด 7-10 (exceed carrying capacity) จำนวนนักท่องเที่ยว มากกว่า 68 คน ดังนั้นขีดความสามารถในการรองรับสูงสุดของบ้านแม่กลางหลวง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความแออัดจำนวน 60 คน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิถี วิถีจำเริญพร และคณะ (2557) ที่พบว่า การพักค้างคืนในหมู่บ้านไม่เกินจำนวนที่กำหนด การกำหนดระบบและกลไกการดูแลการจัดการขยะ และการติดตามตรวจสอบคุณภาพของแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ส่วนด้านจิตวิทยาหรือสุขภาพของคนในชุมชนมีการจัดการภาวะเครียดและการดูแลสุขภาพทั้งในและนอกฤดูฤดูกาลท่องเที่ยว และการพัฒนานักกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อการจัดกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวครั้งต่อไปไม่ให้กระจุกตัวในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการได้

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมกำหนด
ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กลางหลวง

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

ประโยชน์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ชี้ให้เห็น แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมกำหนด ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน บ้านแม่กลางหลวง ช่วยให้ชุมชนสามารถวางแผนการปฏิบัติการเข้าพื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชน ไม่ให้มีนักท่องเที่ยวมากเกินไปจนเกินกว่าที่จะรองรับได้ เพื่อช่วยไม่ให้เกิดการรบกวนในวิถีชีวิตการอยู่อาศัยแบบเดิมของชุมชน และยังสามารถส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน โดยไม่เกิดความขัดแย้ง ด้วยการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารร่วมกันของทุกฝ่ายในชุมชน โดยงานวิจัยชิ้นนี้ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านวิชาการแก่ ทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำการท่องเที่ยว คณะผู้ร่วมดำเนินงานการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชน และผู้อยู่อาศัยทั่วไป ให้สามารถกำหนดเป็นมาตรฐานในการวางระบบแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และใช้เป็นแหล่งอ้างอิง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ได้เป็นผู้กำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน และแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ดังนั้นคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวงควรนำผลการศึกษาค้นคว้าจัดทำเป็นนโยบาย โดยกำหนดระเบียบข้อบังคับสำหรับการประชุมการทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้มีความเข้าใจและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ที่ระดับน้อย ทางคณะกรรมการและกลุ่มบริการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการในพื้นที่ควรมีแนวทางกำหนดการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันให้มากยิ่งขึ้นและอธิบายถึงผลดีและผลเสียให้แก่ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในการตัดสินใจ

1.3 จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ทางคณะกรรมการและกลุ่มบริการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวและเพิ่มการอบรมความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่คนในชุมชนให้มากขึ้น โดยร่วมมือกับกรมอุทยานหรือสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัย ส่งเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรเข้ามาบรรยายให้ความรู้กับคนใน

พื้นที่เดือนละครั้ง เพื่อลดปัญหาการเดินทางของคนในชุมชนและเป็นการสร้างการเรียนรู้แก่คนในพื้นที่ในการเข้าถึงได้ง่ายขึ้นเพื่อไม่มีข้ออ้างในการเดินทางอีกต่อไป

1.4 จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ซึ่งมี 1 ประเด็นคือ การประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินงานท่องเที่ยวในแต่ละปีอยู่ในระดับน้อย ทางคณะกรรมการและกลุ่มการบริการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ควรให้คนในชุมชนร่วมการประเมินผลประจำปี โดยเป็นการส่งตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วมประเมิน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานประจำปีและเพื่อให้เห็นภาพรวมที่กว้างขึ้นจากมุมมองต่าง ๆ ของคนในชุมชนนอกเหนือจากคณะกรรมการและกลุ่มการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.5 ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนแม่กลางหลวงมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยไม่ทำให้เกิดความแออัด อยู่ที่จำนวน 60 คน ต่อช่วงเวลา ดังนั้นคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ควรนำข้อมูลไปปรับใช้ในการกำหนดกติกา และระเบียบในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีทั้งหมด 3 กิจกรรม ให้มีการกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรมไม่เกิน 20 คน ต่อช่วงเวลาใน 1 กิจกรรม ซึ่งจะสามารถรองรับการท่องเที่ยวและไม่ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวได้

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

2.1 จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทางครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเสริมในการท่องเที่ยวควรมีการสรุปประเมินผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการในแต่ละวันนำมาจดบันทึกเพื่อรวบรวมเป็นข้อสรุปเสนอให้กับทางคณะกรรมการทุก ๆ 6 เดือน เพื่อเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากยิ่งขึ้น

2.2 จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย ครัวเรือนควรมีตัวแทนเข้าประชุมเพื่อช่วยตัดสินใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการและช่วยกันกำหนดแนวทางการดำเนินงานของการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านแม่กลางหลวงร่วมกัน

2.3 จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ครัวเรือนในชุมชนควรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการอบรมจากทางคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวจัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้และเข้าใจการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2.4 จากการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของชุมชนบ้านแม่กลางหลวงอยู่ที่ 60 คนต่อช่วงเวลา คริวเรือนที่ประกอบอาชีพเสริมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวควรมีการจัดระเบียบ การรองรับประจำจุดให้บริการท่องเที่ยวไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาอยู่ในบริเวณเกินกว่าที่กำหนด จากนโยบายที่แจ้งไว้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับในมิติด้านจิตวิทยาเพื่อตอบจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่พื้นที่สามารถรองรับได้ การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อสะท้อนถึงระดับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

3.2 การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ครอบคลุมผลการมีส่วนร่วมของชุมชนการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในมิติด้านการท่องเที่ยวและมิติอื่น

3.3 การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับและการมีส่วนร่วมโดยพบว่าผู้นำชุมชน คณะกรรมการและกลุ่มการบริการท่องเที่ยวยังมีปัญหาในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับชุมชนบ้านแม่กลางหลวง การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมและกำหนดเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กลางหลวง

เอกสารอ้างอิง

- เกลลิน หนูสุทธิ. (2559). *การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหมู่บ้านแม่กลางหลวง ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.
- ฐิติ ฐิตีจำเริญพร. (2557). *การศึกษาขีดความสามารถในการรับรอง (carrying capacity) การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านแม่กาบอง อำเภอมะอูน จังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- มยุรี นาสา. (2553). *ขีดความสามารถด้านจิตวิทยาในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณชายหาดของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด. (2539). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย.
- วรภรณ์ ดวงแสง. (2553). *ผลกระทบของการท่องเที่ยวและการปรับตัวของครัวเรือนในพื้นที่ท่องเที่ยวหนาแน่น:กรณีศึกษาอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2541). *รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สิริวัฒนา ใจมา และคณะ. (2546). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานวิจัย). ลำปาง. ศูนย์วิทย์พัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชลำปาง.
- สุนันทา เลาวัญศิริ. (2556). *ขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในด้านคุณภาพน้ำตกของอุทยานแห่งชาติภูกระดึง*. *วารสารวิจัย มสธ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 2(6), 139-151.